

2013 210

การอ่านเพื่อ พัฒนาปัญญา

อุภาวรรณ นามhirัญ

สัปดาห์ที่ 2

หลักการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

พัฒนาปัญญาผ่าน **การอ่านเชิงวิจารณ์** ญาณ

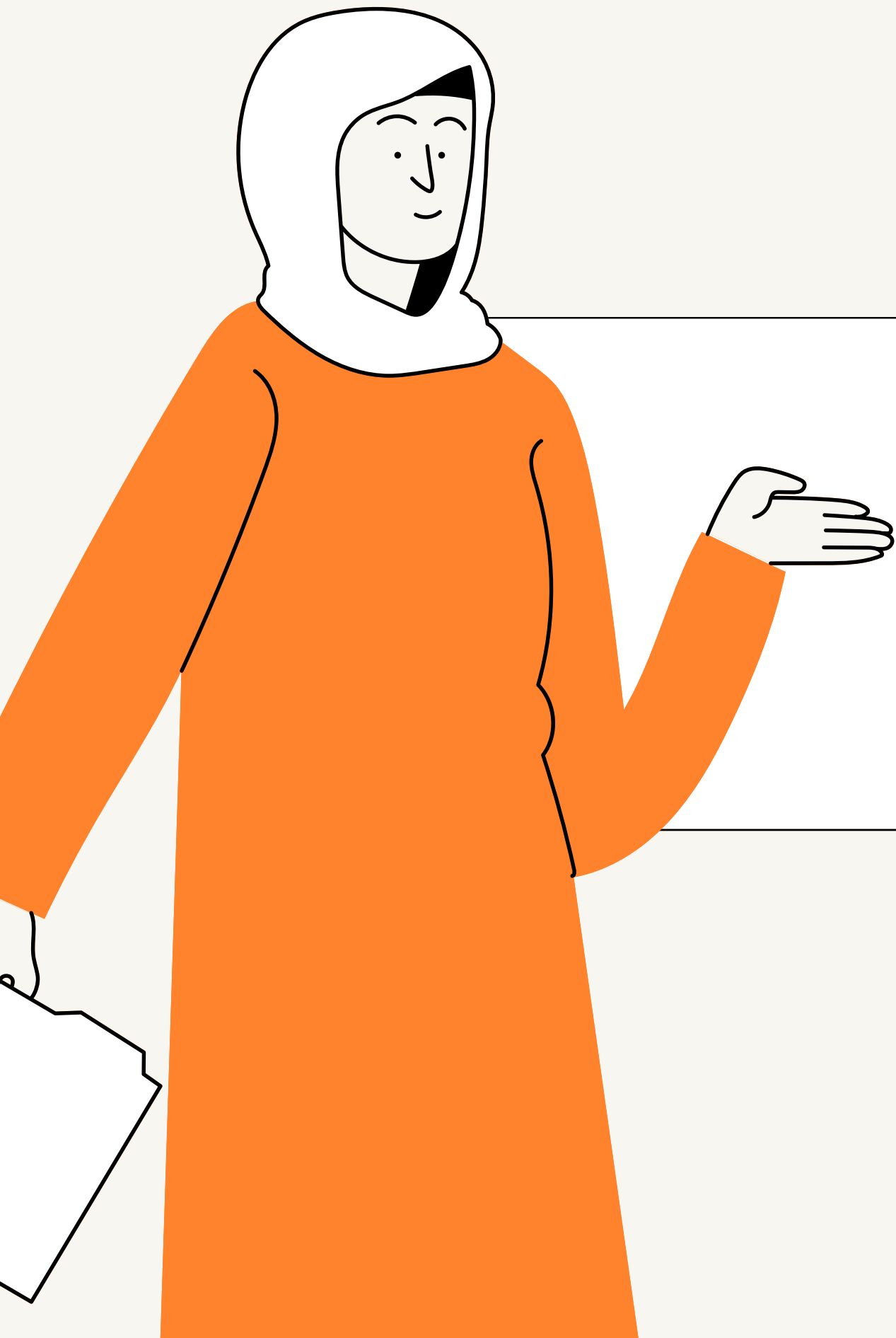
การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Reading)

กระบวนการอ่านที่ลึกซึ้งกว่าการรับสารตาม
ตัวอักษร

เป็นการอ่านโดยใช้ความคิด พิจารณาอย่างมี
เหตุผล สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงและ
ข้อคิดเห็น ประเมินค่าสิ่งที่อ่านโดยใช้ความรู้
และประสบการณ์เดิม

เกิดจากคำว่า "วิจารณ์" (การคิดใคร่ครวญ) +
"ญาณ" (ปัญญา)

ทำไมจึงสำคัญในศตวรรษที่ 21

ทำไมจึงสำคัญในศตวรรษที่ 21

- ยุคข้อมูลข่าวสารท่วมท้น
- เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการดำเนินชีวิต ช่วยให้ตัดสินใจได้อย่างรอบคอบ และแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณ

การประยุกต์ใช้ "กระบวนการคิด
เชิงวิพากษ์" (Critical Thinking)
กับสารในรูปแบบตัวอักษร

พัฒนาการของผู้อ่าน

จากผู้อ่านเชิงรับ
สู่ผู้อ่านเชิงรุก

ผู้อ่านเชิงรับ

- อ่านเพื่อรับข้อมูลตามที่ผู้เขียนนำเสนอ
- เป้าหมายเพื่อเข้าใจว่า “ผู้เขียนกล่าวถึงอะไร”
- ไม่มีการโต้ตอบหรือตั้งคำถามกับเนื้อหามากนัก

ผู้อ่านเชิงรุก

- อ่านอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับบทอ่าน
- มีการ**ตั้งคำถาม วิเคราะห์** และ**ประเมินสาร**อย่างต่อเนื่อง
- ไม่เพียงแต่ถามว่า “ผู้เขียนพูดอะไร” แต่จะถามต่อไปว่า “ทำไมผู้เขียนถึงพูดเช่นนั้น” “มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอหรือไม่” และ “ข้อสรุปสมเหตุสมผลเพียงใด”

เป้าหมาย พัฒนานักศึกษาจากผู้อ่านเชิงรับให้กลายเป็นผู้อ่านเชิงรุก

ลำดับขั้นของทักษะการอ่าน

- ขั้นที่ 1 การจับใจความสำคัญ
- ขั้นที่ 2 การตีความ
- ขั้นที่ 3 การประเมินค่า

ขั้นที่ 1

การจับใจความสำคัญ

ใคร ทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไร

ค้นหาประโยคใจความสำคัญ
หรือสรุปด้วยสำนวนของตนเอง

ขั้นที่ 2 การตีความ

การอ่านเพื่อเข้าใจความหมายที่ลึกซึ้ง
กว่าตัวอักษร (อ่านระหว่างบรรทัด)

ทำความเข้าใจความคิด ความรู้สึก
และเจตนาที่ซ่อนเร้นของผู้เขียน

ขั้นที่ 3 การประเมินค่า

ทักษะขั้นสูงสุดของการอ่าน

ตัดสินคุณค่าของงานเขียน เช่น ความถูกต้อง,
ความน่าเชื่อถือของหลักฐาน,
ความสมเหตุสมผลของข้อโต้แย้ง

การเชื่อมโยงการอ่านกับการ คิดเชิงวิพากษ์

การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์
ตัวอย่างคำถามเชิงวิพากษ์ที่ควรฝึกฝน

การตั้งคำถามเชิงวิพากษ์

ผู้อ่านเชิงรุกจะตั้งคำถามกับบทอ่าน
อยู่เสมอ เพื่อกระตุ้นให้เกิด
การคิดวิเคราะห์

ตัวอย่างคำถามเชิงวิพากษ์ที่ควรฝึกฝน

- ผู้เขียนมีจุดมุ่งหมายหลักในการเขียนเรื่องนี้อย่างไร
- ประเด็นโต้แย้งหลัก (Main Argument) ของผู้เขียนคืออะไร
- ผู้เขียนใช้หลักฐานประเภทใดมาสนับสนุนหลักฐานนั้นน่าเชื่อถือเพียงใด
- ผู้เขียนมีข้อสมมติฐาน (Assumption) อะไรบ้างที่ไม่ได้กล่าวออกมาตรง ๆ
- มีมุมมองด้านอื่นที่ขัดแย้ง แต่ผู้เขียนไม่ได้กล่าวถึงหรือไม่
- ข้อสรุปของผู้เขียนเป็นผลมาจากเหตุผลและหลักฐานหรือไม่

การแยกแยะข้อเท็จจริง (Fact) และข้อคิดเห็น (Opinion)

ทักษะหัวใจของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

ข้อเท็จจริง (Fact)

- คือข้อความที่มีความสมจริง มีหลักฐานสนับสนุน
- อดักษณะสำคัญ สามารถพิสูจน์หรือตรวจสอบได้ (Verifiable)
- มีลักษณะเป็นกลาง (Objective)

ข้อคิดเห็น (Opinion)

- คือข้อความที่แสดงความ
รู้สึก การคาดคะเน การ
ประเมินค่า หรือข้อเสนอ
แนะ
- ลักษณะสำคัญ ไม่สามารถ
พิสูจน์ได้ว่าเป็นจริงหรือ
เท็จอย่างเด็ดขาด
- เป็นเรื่องของทัศนะส่วน
บุคคล (Subjective)

ตัวอย่างและการประยุกต์ใช้

ลักษณะ	ข้อเท็จจริง (Fact)	ข้อคิดเห็น (Opinion)
ตัวอย่าง 1	"พ่อขุนรามคำแหงประดิษฐ์อักษรไทย"	"โดม ปกรณ์ เป็นนักร้องที่ร้องเพลงได้เพราะมาก"
ตัวอย่าง 2	"จังหวัดเชียงรายอยู่ทางตอนเหนือของประเทศไทย"	"เชียงรายมีภูมิประเทศที่สวยงามน่าอยู่"
ตัวอย่าง 3	"ดวงตาเป็นอวัยวะที่ทำให้มองเห็น"	"การปกครองในระบอบประชาธิปไตยดีที่สุด"

ข้อควรระวัง ข้อคิดเห็นที่แฝงมาในรูปข้อเท็จจริง

- ผู้เขียนมักนำเสนอข้อคิดเห็นในรูปประโยคบอกเล่าเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ
- ตัวอย่าง "การดำเนินนโยบายกระตุ้นเศรษฐกิจครั้งนี้จะสร้างภาระหนี้สาธารณะมหาศาลให้กับคนรุ่นต่อไป"
- วิเคราะห์ แม้จะดูเหมือนข้อเท็จจริง แต่นี่คือ การคาดคะเน (Prediction) ซึ่งเป็นข้อคิดเห็น เพราะผลลัพธ์ในอนาคตยังพิสูจน์ไม่ได้ในปัจจุบัน

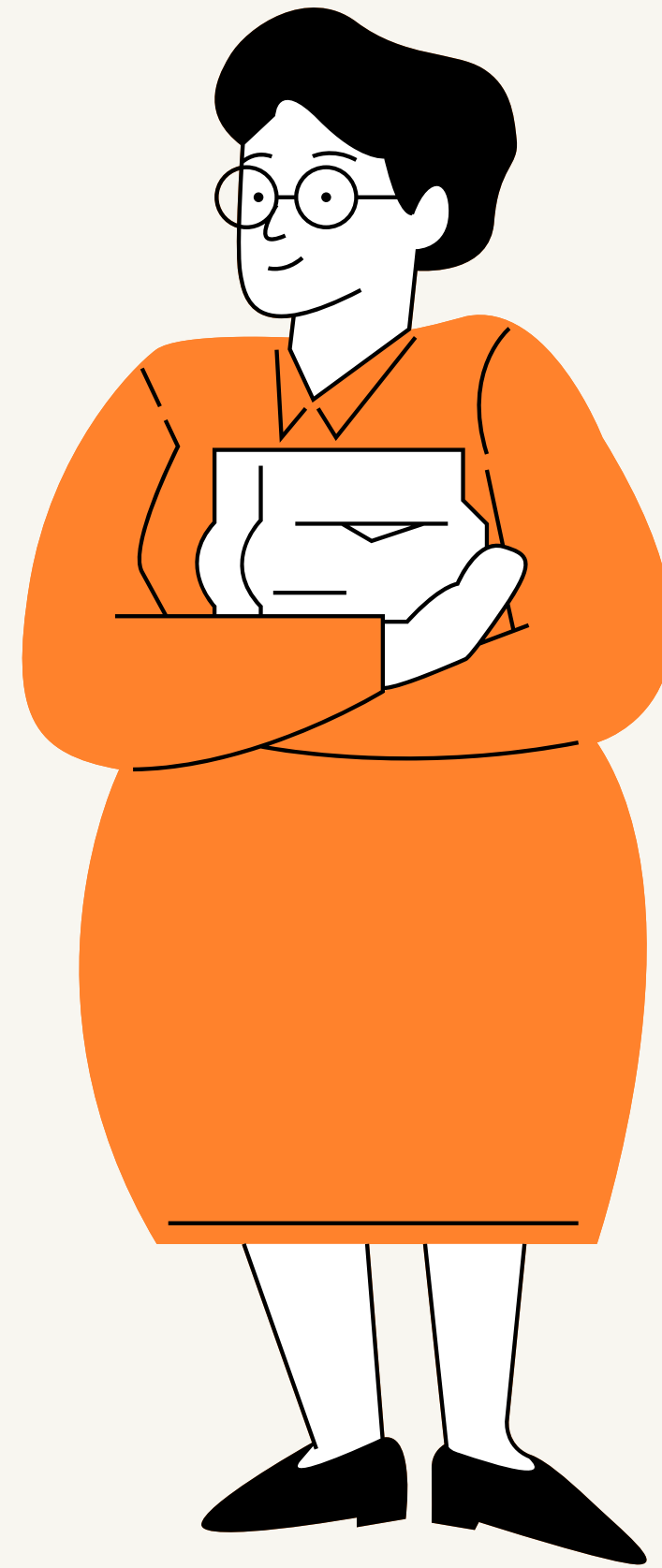

การวิเคราะห์ผู้ส่งสาร (Author Analysis)

การทำความเข้าใจว่าผู้เขียน
คือใคร มีเป้าหมายอะไร จะ
ช่วยให้ตีความได้ลึกซึ้งขึ้น

1. การวิเคราะห์วัตถุประสงค์ของผู้เขียน (Author's Purpose)

- เพื่ออธิบาย/ให้ข้อมูล (To Inform) มุ่งเสนอข้อเท็จจริงอย่างเป็นกลาง (เช่น ตำราเรียน, สารานุกรม)
- เพื่อโน้มน้าวใจ (To Persuade) มุ่งให้ผู้อ่านเปลี่ยนความเชื่อหรือทัศนคติ ใช้ทั้งเหตุผลและอารมณ์ (เช่น บทบรรณาธิการ, โฆษณา)
- เพื่อให้ความบันเทิง (To Entertain) มุ่งสร้างความเพลิดเพลิน (เช่น นวนิยาย, เรื่องสั้น)
- เพื่อเสียดสี/ประชดประชัน (To Satirize) มุ่งวิพากษ์วิจารณ์สังคมหรือบุคคล โดยใช้ความขบขันหรือการกล่าวเกินจริง

2. การวิเคราะห์น้ำเสียง (Author's Tone)

คือน้ำเสียงหรือทัศนคติของผู้เขียนต่อหัวข้อที่เขียน สะท้อนผ่านการเลือกใช้ถ้อยคำ

ตัวอย่างน้ำเสียง

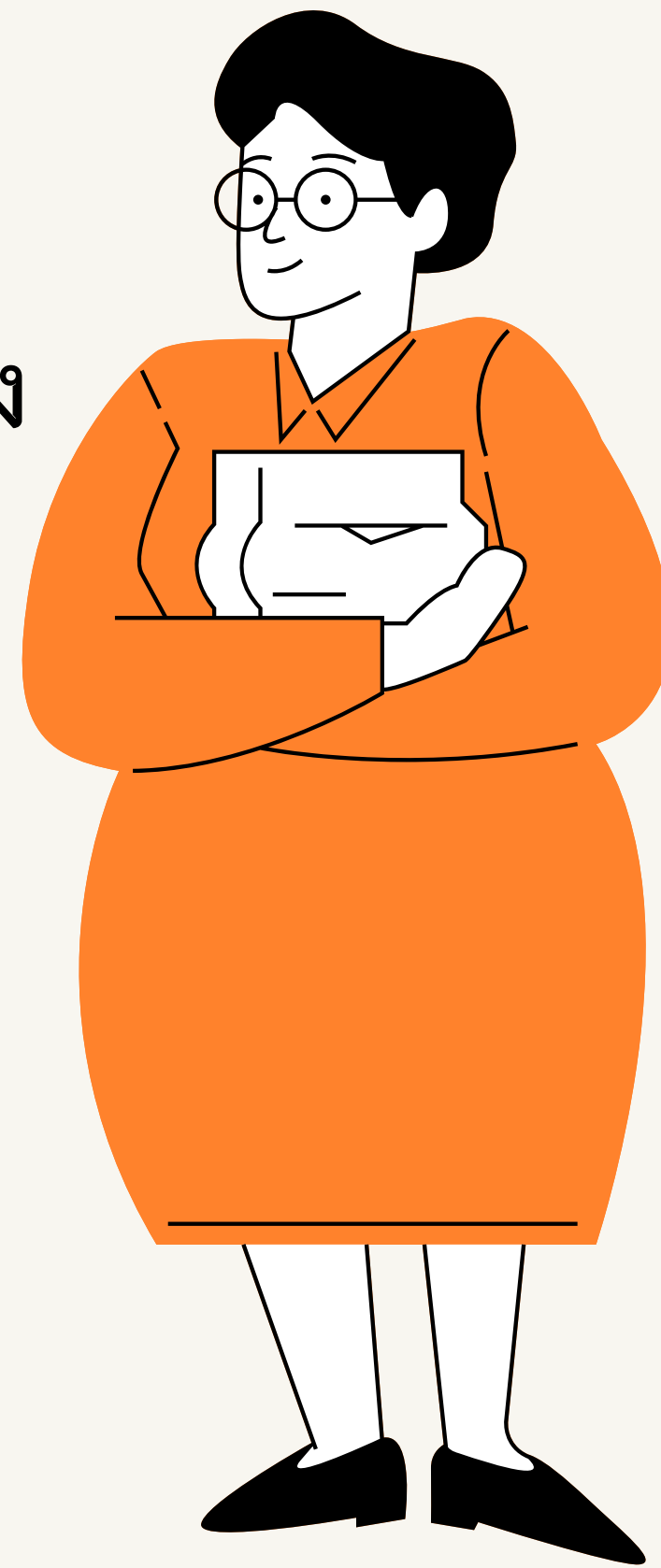
- ชื่นชม (Appreciative) "แอปใหม่นี้มีหลายเรื่องที่น่าสนใจ แต่ที่ผมชอบที่สุดคือ..."
- วิตกกังวล (Anxious): "การบ้านสัปดาห์นี้ทั้งเยอะและยาก ฉันจะทำเสร็จทันไหม"
- เป็นกลาง (Neutral) ใช้ภาษาทางการ ปราศจากอารมณ์
- ประชดประชัน (Sarcastic) "ถ้าจะรีบขนาดนี้ ทำไมไม่มาตั้งแต่เมื่อวานเลยล่ะ"

3. การตระหนักถึงอคติ (Recognizing Bias)

คือความลำเอียงที่ส่งผลให้การนำเสนอเอนเอียงไปทางใดทางหนึ่ง

สัญญาณของอคติ

- การนำเสนอข้อมูลเพียงด้านเดียว
- การใช้ภาษาที่ชี้นำทางอารมณ์
- การอ้างอิงเฉพาะแหล่งข้อมูลที่สนับสนุนตนเอง
- การโจมตีตัวบุคคล

กรณีศึกษา การวิเคราะห์ประเด็น “สมรสเท่าเทียม”

บทบรรณาธิการชิ้นที่ 1 มุมมองเชิงสนับสนุนและเฉลิมฉลอง เนื้อหาโดยสรุป

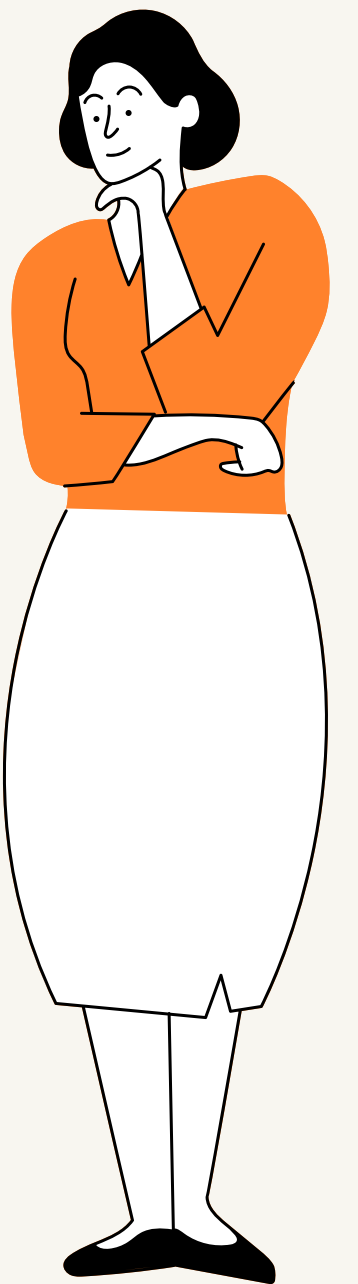
บทความนี้จะเน้นการให้ข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่คู่สมรส LGBTQ+ จะได้รับหลังกฎหมายมีผลบังคับใช้ โดย
แจกแจงรายละเอียดอย่างชัดเจนว่ากฎหมายฉบับนี้เป็นการ
แก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยเปลี่ยนถ้อยคำจาก
“ชาย-หญิง” เป็น “บุคคลสองคน” ทำให้คู่สมรสได้รับสิทธิและ
หน้าที่ตามกฎหมายอย่างครบถ้วน สิทธิประโยชน์ที่สำคัญ
ได้แก่

บทบรรณาธิการชิ้นที่ 1 มุมมองเชิงสนับสนุนและเฉลิมฉลอง

- **สิทธิด้านการจัดการทรัพย์สินและมรดก** สามารถกู้ร่วมซื้อบ้าน, จัดการทรัพย์สินร่วมกัน, และเมื่อคู่สมรสเสียชีวิต อีกฝ่ายมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม
- **สิทธิด้านการแพทย์** สามารถเซ็นยินยอมให้รักษาพยาบาล, ตัดสินใจเรื่องการผ่าตัดฉุกเฉิน, และเข้าเยี่ยมในห้องไอซียูในฐานะญาติใกล้ชิดได้
- **สิทธิด้านสวัสดิการ** สามารถเบิกสิทธิประโยชน์จากประกันสังคม, ยื่นลดหย่อนภาษีร่วมกัน, และรับสวัสดิการข้าราชการในฐานะคู่สมรสได้
- **สิทธิด้านครอบครัว** สามารถรับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้ และมีสิทธิฟ้องหย่าหรือฟ้องชู้ได้เช่นเดียวกับคู่สมรสชายหญิง

บทความจะนำเสนอภาพของกฎหมายฉบับนี้ในฐานะความสำเร็จครั้งประวัติศาสตร์ที่สร้างความมั่นคงและเท่าเทียมให้กับครอบครัวที่มีความหลากหลายทางเพศ

กรณีศึกษา การวิเคราะห์ประเด็น “สมรสเท่าเทียม”

บทบรรณาธิการชิ้นที่ 2 มุมมองเชิงวิพากษ์และเรียกร้องเพิ่มเติม

เนื้อหาโดยสรุป

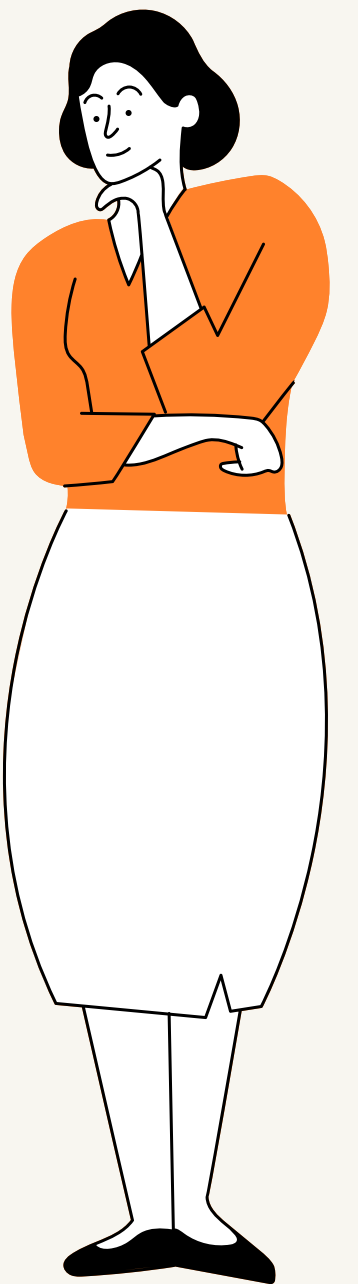
บทความนี้จะยอมรับว่ากฎหมายสมรสเท่าเทียมเป็น “ก้าวสำคัญ” และเป็น “ประตูที่เปิดออก” แต่จะโต้แย้งว่ายัง “ไม่เท่ากันจริง” และการต่อสู้ยังไม่จบสิ้น ผู้เขียนจะชี้ให้เห็นถึง ช่องว่างทางกฎหมายและประเด็นเชิงโครงสร้างที่ยังคงอยู่ และ ต้องผลักดันต่อไป ได้แก่

บทบรรณาธิการขึ้นที่ 2 มุมมองเชิงวิพากษ์และเรียกร้องเพิ่มเติม

- **พ.ร.บ. รับรองอัตลักษณ์ทางเพศ** ประเด็นนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นสิทธิในการเปลี่ยนคำนำหน้าชื่อ (นาย/นางสาว) ซึ่งจะส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและทัดเทียมของบุคคลข้ามเพศในทุกมิติ
- **สิทธิการเจริญพันธุ์** กฎหมายสมรสเท่าเทียมยังไม่ได้ครอบคลุมถึงสิทธิด้านเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์สำหรับคู่รักเพศเดียวกันอย่างสมบูรณ์
- **การคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติ** แม้จะมีกฎหมาย แต่ พ.ร.บ. ความเท่าเทียมระหว่างเพศ ยังไม่ครอบคลุมการคุ้มครองจากการเลือกปฏิบัติที่เกิดจากเพศสภาพและอัตลักษณ์ทางเพศอย่างแท้จริง
- **ความพร้อมของระบบ** ผู้เขียนแสดงความกังวลว่าแม้กฎหมายจะผ่านแล้ว แต่ “โครงสร้างเชิงระบบรองรับ...ยังไม่สมบูรณ์พอ” หน่วยงานต่างๆ เช่น สถาบันการเงิน, โรงพยาบาล, หรือหน่วยงานราชการ อาจยังไม่มีระเบียบปฏิบัติที่สอดคล้องกับกฎหมายใหม่ ซึ่งอาจสร้างปัญหาในทางปฏิบัติได้ 25

ผู้เขียนจะเน้นย้ำว่าการแต่งงานเป็นเพียง “สเต็ปแรก” และการต่อสู้เพื่อความเท่าเทียมที่แท้จริงยังต้องดำเนินต่อไป 23

การวิเคราะห์เปรียบเทียบ

ประเด็นการวิเคราะห์	บทบรรณาธิการขั้นที่ 1 (สนับสนุน)	บทบรรณาธิการขั้นที่ 2 (วิพากษ์)
วัตถุประสงค์หลัก	เพื่ออธิบายและให้ข้อมูล เกี่ยวกับข้อดีและสิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย เพื่อสร้างความเข้าใจ และทัศนคติเชิงบวก	เพื่อโน้มน้าวใจและตักเตือน ให้สังคมตระหนักว่าการต่อสู้ยังไม่จบ และผลักดันให้เกิดการปฏิรูปกฎหมายเพิ่มเติม
น้ำเสียงและทัศนคติ	ชื่นชม , เป็นบวก, เกลี้ยกล่อมความสำเร็จ	วิพากษ์วิจารณ์, ตั้งคำถาม, เรียกร้อง, มองไปข้างหน้า
การใช้ข้อเท็จจริง	นำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็น "สิทธิที่ได้รับ" ตามกฎหมาย เช่น "สามารถกู้ร่วมซื้อบ้านได้" , "รับบุตรบุญธรรมร่วมกันได้"	นำเสนอข้อเท็จจริงที่เป็น "สิ่งที่ยังไม่มี" ในกฎหมาย เช่น "ยังไม่มีกฎหมายรับรองอัตลักษณ์ทางเพศ"
การใช้ข้อคิดเห็น	ใช้ข้อคิดเห็นเพื่อ สรุปคุณค่า ของกฎหมาย เช่น "สิทธิเหล่านี้จะช่วยสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตคู่"	ใช้ข้อคิดเห็นเพื่อ ตั้งธงการต่อสู้ ในอนาคต เช่น "ความเท่าเทียมต้องเป็นมากกว่าแค่แต่งงานได้" , "เป็นแค่สเต็ปแรก"
อคติ (Bias)	มี อคติเชิงบวก อย่างชัดเจน โดยเลือกนำเสนอเฉพาะด้านที่เป็นประโยชน์และเป็นความสำเร็จของกฎหมาย	มี อคติเชิงวิพากษ์ โดยมุ่งเน้นไปที่ข้อบกพร่องและสิ่งที่กฎหมายยังให้ไม่ได้ เพื่อขับเคลื่อนวาระการปฏิรูปต่อไป

กระบวนการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 4 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1 การอ่านสำรวจและตั้งเป้าหมาย (Previewing)

ขั้นตอนที่ 2 การอ่านเชิงรุกและจดบันทึก (Active Reading & Annotating)

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และประเมินค่า (Analyzing & Evaluating)

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุป (Synthesizing)

ขั้นตอนที่ 1 การอ่านสำรวจและตั้งเป้าหมาย (Previewing)

ปฏิบัติ อ่านชื่อเรื่อง หัวข้อย่อย คำนำ
และบทสรุป
เป้าหมาย ตอบคำถาม "บทความนี้
เกี่ยวกับอะไร"

ขั้นตอนที่ 2 การอ่านเชิงรุกและจดบันทึก (Active Reading & Annotating)

ปฏิบัติ ขีดเส้นใต้ใจความสำคัญ เขียน
คำถามหรือข้อสังเกตลงบนขอบ
กระดาษ (เหมือน "สนทนา" กับผู้เขียน)
เป้าหมาย ทำความเข้าใจลึกซึ้ง และ
บันทึกเรื่องราวทางความคิด

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์และประเมินค่า (Analyzing & Evaluating)

ปฏิบัติ ใช้คำถามเชิงวิพากษ์นำทาง
แยกแยะข้อเท็จจริง/ข้อคิดเห็น
วิเคราะห์วัตถุประสงค์/น้ำเสียง/อคติ
เป้าหมาย ประเมินคุณภาพและความ
น่าเชื่อถือของบทอ่าน

ขั้นตอนที่ 4 การสังเคราะห์และสร้างข้อสรุป (Synthesizing)

ปฏิบัติ สรุปใจความสำคัญด้วยภาษา
ของตนเอง เปรียบเทียบกับความรู้เดิม
วิเคราะห์วัตถุประสงค์/น้ำเสียง/อคติ
เป้าหมาย ตอบคำถาม "ฉันเห็นด้วย
หรือไม่ เพราะอะไร" และ "ฉันจะนำสิ่ง
ที่ได้เรียนรู้ไปใช้อย่างไร"

คุณค่าของการอ่านเชิงวิจารณ์ญาณ

การอ่านอย่างมีวิจารณ์ญาณเป็น
สมรรถนะสำคัญ ที่จำเป็นอย่างยิ่ง
สำหรับบัณฑิตและ
พลเมืองในโลกยุคใหม่

คุณค่าของการอ่านเชิงวิจารณ์ญาณ

ช่วยให้บุคคลสามารถ

- ประเมินข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายได้อย่างเท่าทัน
- ตัดสินใจในเรื่องที่ซับซ้อนได้อย่างมีเหตุผล
- “นำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิต” ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การฝึกฝนทักษะนี้จะนำไปสู่การพัฒนาทักษะทางปัญญา และสร้างกระบวนการคิดที่ละเอียดรอบคอบ